

Rodinné terapie a počátky konstruktivismu

Rodinné rekonstrukce Virginie Satirové

- ▣ (1916 – 1998)
- ▣ Humanistická rodin. terapeutka
- ▣ Vliv primární rodiny na dospělost → rodinné rekonstrukce
- ▣ Terap. témata:
  - ▶ komunikace (obviňovatel, usmiřovatel, computer, rušič)
  - ▶ pěstování sebeúcty, vytváření klimatu důvěry, zacházení se změnami, porozumění tomu, jak se mi původní rodina odráží v dospělém životě
  - ▶ Každý člen rodiny si má uvědomit své klady a svou cenu i svou potřebu být milován, otevřeně ji připustit a projevit a akceptovat ji u druhých
- ▣ prožitková terapie jako intenzivní duchovní zkušenost a cesta k vnitřnímu self

Systémové rodinné terapie

- ▶ = řešení problémů, kdy se terapeut setkává s **více členy rodiny současně naráz**
  - ▣ to byla novinka, která vyžadovala nové metody i nový teoretický jazyk
- ▶ Vznik RT ovlivněn **kognitivní psychologií**
  - ▣ Kognitivní psychologie se rozvíjela od 50. let jako reakce na behaviorismus; zavedla zpět mentalistické pojmy (výzkum pozornosti, myšlení, řešení problémů, jazyka, paměti atd.)
  - ▣ Vzájemně se ovlivňovala s obory kybernetiky, antropologie, lingvistiky a sémantiky, neurobiologie, matematiky, teorie systémů atd. →
    - ▶ přinesla pojmy **zpětná vazba, plán a strategie** (Miller, Pribram, Galanter), **vliv očekávání na vnímání** (Bruner), **vliv hodnot na vnímání, kategorizace pojmů** (Bruner, Goodman), **kognitivní struktura a schéma** (Neisser) aj.
- ▶ Jazyk rodinné terapie se proměňoval:
  - ▣ zpoč. inspirován teorií systémů (mluvilo se v pojmech **cirkulární kauzalita, homeostáza, změna I. a II. řádu**,...), tj. termíny vhodné pro rodinu i pro technický systém nebo měňavku; dnes se víc mluví v termínech **příběh, diskurs, mýtus, narace, metafora, metanarace** atd.

- ▶ Rodina byla pojata jako otevřený **system**, který **produkuje psychické problémy** člena (= systémový pohled na problémy jedince), zpětnovazebně udržuje svoji **homeostázu**; je možné na rodinu terapeuticky působit, ale ona klade **odpor změnám**=narušení vlastní homeostázy
- ▶ **G. Bateson a skupina v Palo Alto**
  - ▣ Komunikujeme nejen zprávu, ale i její **rámování** = zprávu o zprávě (větš. neverbálními prostředky)
  - ▣ Patologická komunikace v rodinách schizofreniků
  - ▣ **Dvojná vazba** – životně důležitý vztah, primární negativní příkaz, sekundární příkaz v rozporu s primárním + zákaz ze situace uniknout → **vztahová past**
- ▶ **Strategická terapie J. Haley**
  - ▣ Rodina klade **odpor** a obranu **proti změnám**, které by narušily její homeostázu, přestože je to homeostáza patologická
  - ▣ Terapeut používá **strategické postupy** a manipulace, kterými obranu a odpor odbourává, např. paradoxní příkazy, kterými „předepisuje“ poruchu
    - ▶ *(bojte se nejen doma ale i venku, buďte ještě neústupnější v požadavcích na partnera, hádejte se hlasitěji,...)*
- ▶ **Strukturální terapie S. Minuchin**
  - ▣ Rodina má mít jasně definovanou, pružnou a kohezivní **strukturu**, jasně definované **hranice**, částečně propustné
  - ▣ **Rodinné subsystemy** – manželský, sourozenecký, rodičovský
  - ▣ Hranice – jasně definované a překročitelné / nejasné / nepropustné
  - ▣ Rušivé jsou rigidní **koalice**, které překračují hranice subsystemů (př. koalice otec-dcera)
    - ▶ Terapeut je naruší a podpoří vstřícnou komunikaci i mimo tyto koalice, v základních subsystemech – př. komunikace matky s dcerou, matky s otcem, dcery s jejím bratrem – sblíží mezi sebou manžele i sourozence
- ▶ **Milánská skupina**
  - ▣ Cirkulární kauzalita
  - ▣ **Cirkulární dotazování**
  - ▣ Terapeut v RT nabízí: jiný pohled, jiný popis, cirkulární souvislosti, postojovou neutralitu (nenadržuje), ptá se na význam událostí pro zúčastněné

Předchůdci a inspirace systemických terapií:

- ▶ Systémové rodinné terapie
- ▶ Poznatky kognitivní psychologie, následně radikální konstruktivismus, kybernetika II. řádu (*probereme později*)
- ▶ Strategická terapie Milтона Ericksona

Strategická terapie Milтона Ericksona

- ▶ Strategicky **ovlivňoval** pacienty za terapeutickým účelem – sugescí, úkoly
- ▶ **Podpora změny** (ne objasnění minulosti nebo vhled do příčin či funkce symptomů)
  - ▶ Rozpoznáním, podnícením, využitím existujících zdrojů klienta
  - ▶ Vhled a porozumění pacienta není pro změnu nutné
- ▶ Je třeba se s klientem setkat **v jeho světě**, v jeho referenčním rámci (kultuře, hodnotách, jazyce)
- ▶ Mechanismus, který vytváří a udržuje problém, je zároveň mechanismem, který můžeme využít při jeho řešení (= problém je zamaskovaný **zdroj**)
- ▶ Klient nepotřebuje vědět, jak k žádoucí změně došlo, ale ví to terapeut (ten volí strategické sugesce, úkoly apod.)
- ▶ Účinná terapeutická komunikace zahrnuje:
  - ▶ Terapeut: empatie, opravdovost, pozitivní přijetí
  - ▶ Klient: motivace, důvěra, víra v pozitivní výsledek
- ▶ Aspekty terapeutického vlivu:
  - ▶ Setkat se s klientem v jeho referenčním rámci
  - ▶ Začít od toho, co umí
  - ▶ Užívat nepřímé intervence (metafory, projekce)
  - ▶ Malé cíle a posuny, zasévání pro budoucí intervence
  - ▶ Dramatičnost, humor, nepředvídatelnost
  - ▶ Plnění terapeutických „domácích“ úkolů
  - ▶ Orientování na budoucnost a změny/výsledky